

Олеся Мединська

кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка,
medunska@elr.tnpu.edu.ua

**БОГДАН ЛЕПКИЙ У СУЧАСНОМУ ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ
ТЕРНОПІЛЬЩИНИ**

В умовах державно-політичного відродження, яке переживає Україна на сучасному етапі, актуалізується проблема утвердження національної самобутності народу, збереження його багатовікової культурної спадщини. Враховуючи суспільні виклики, нагальною потребою для сьогодення є продукування в медійний простір культурологічних наративів, зокрема про визначних діячів української культури, які відіграли вагомую роль у процесах націє- та державотворення.

Серед когорти подвижників національного відродження України кінця XIX – початку XX століття виокремлюємо постать Богдана Лепкого – письменника, літературознавця, педагога, перекладача, публіциста, видавця, художника. Він належить до плеяди громадсько-політичних діячів, які репрезентували українську культуру в національному та світовому просторах, інспіруючи філософсько-світоглядні й естетичні риси українського ейдосу. Як зазначає публіцист П. Лисяк: «Богдан Лепкий — це людина, яка усе своє життя віддала беззастережній службі національній ідеї... Власне творчій праці й заслугам таких передовиків... завдячуємо теперішній стан нашого національного розвитку, отже, форму і зміст сучасного українства» [6].

Специфіка творчості Б. Лепкого, особливості його ідіостилю була предметом наукових студій Ф. Погребенника, Р. Гром'яка, М. Жулинського, М. Гнатюка, Є. Нахліка, Н. Поплавської, Н. Білик, І. Лозинського, Н. Гавдиди та ін. Різні аспекти регіональної преси вивчали такі вчені, як І. Белінська, А. Горчикова, А. Левченко, І. Паславський, О. Чернявська, Р. Маринич. Однак у науковому дискурсі відсутні розвідки з медіатизації літературного краєзнавства, постатей, які є символами духовного буття регіону. Дослідження позиціонування творчої спадщини Богдана Лепкого, його інспірацій у

медіаконтинуумі ЗМІ Тернопільщини, зокрема в газетах «Вільне життя», «Свобода» та «Бережанське віче», є актуальним, детермінованим соціоісторичними, культуротворчими процесами.

Місцева преса має великий вплив на духовні процеси, що відбуваються на теренах тернопільського краю. Інформуючи про події у культурній царині, вона стає своєрідним майданчиком для суспільного обговорення актуальних проблем, розвиває світоглядні орієнтації аудиторії, формує певні ціннісно-сміслові моделі і таким чином створює націотворчі концепти.

Аналізуючи медіатексти про Богдана Лепкого, використовуємо класифікацію, яка враховує низку параметрів: метод створення, форму, функціонально-жанровий тип, тематичну домінанту. Ця класифікація дозволяє дослідити журналістські матеріали з огляду на основні форматні ознаки та особливості реалізації в них функцій повідомлення і впливу.

Отже, медіатексти про Богдана Лепкого характеризуємо за такими ознаками: за способом продукування (авторський (одноосібний) / колегіальний); за жанровими особливостями (інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні); за тематикою; за формою творення (одно- й багатовимірні).

За способом продукування в аналізованих виданнях представлені переважно авторські тексти (одноосібні). Це, зокрема, такі матеріали: Бандурка І. «Не загине «в синіх хмарах слід по журавлях»» («Свобода», 17.11.2017), Бідзіля Т. «Увічнено спадщину Богдана Лепкого» («Свобода», 09.04.2016), Садовська Г. «Повернення «Мазепи»» («Вільне життя», 29.11.2017). Колегіальними вважаємо публікації у співавторстві (Мельничук Б., Уніят В. «Невідомі твори Богдана Лепкого», «Вільне життя», 08.12.2007), у яких фото й текст мають різних авторів («Його манило малярство», «Вільне життя», 25.04.2016) та інтерв'ю, оскільки авторами є обидва співрозмовники («Журавлі повертаються до своїх гнізд», «Бережанське віче», 13.09.1996).

Авторами матеріалів про Богдана Лепкого в газетах «Вільне життя плюс», «Свобода» та «Бережанське віче» є переважно місцеві письменники

(Іван Бандурка, Богдан Мельничук), мистецтвознавці (Ігор Герета, Наталія Собкович), науковці (Р. Гром'як, О. Астаф'єв, Надія Білик, Наталія Гавдида) співробітники Обласного комунального музею Богдана Лепкого в м. Бережанах (Ірина Урман, Наталія Стрілець, Оксана Бич) та журналісти (Тетяна Бідзіля, Анна Золотнюк, Віктор Уніят, Богдан Новосядлий, Зоряна Деркач).

У газетах домінують одновимірні тексти (Кусень Б. «І назвали мене Богданом», «Свобода», 16.11.1993). Водночас сучасні медіатексти про творчу спадщину Богдана Лепкого поєднують у сенсовому просторі різномірні компоненти (вербальні, візуальні). Це полікодові тексти, у яких вербально виражена інформація сполучається із зображенням; вербальні й зображувальні компоненти утворюють візуальне, структурне, змістове й функціональне ціле, яке забезпечує комплексний, прагматичний вплив на адресата.

Моніторинг засвідчив, що в газетному дискурсі Тернопільщини артикулюються медіатексти про Богдана Лепкого інформаційних та аналітичних жанрів. Серед інформаційних жанрів диференційовано такі різновиди: репортаж («Повернення «Мазепи»», «Вільне життя», 29.11.2017); замітка («Увічнено спадщину Богдана Лепкого», «Свобода», 09.04.2016; «Не загине «в синіх хмарах слід по журавлях»», «Свобода», 17.11.2017; «На поклін до Богдана Лепкого у Краків», «Свобода», 10.12.1996); інтерв'ю («Журавлі повертаються до своїх гнізд», «Бережанське віче», 13.09.1996; «Даруйте людям квіти за життя», «Свобода», 05.11.1992; «Унікальне видання про Богдана Лепкого», «Свобода», 18.11.2011).

Аналітичні жанри представлені такими форматами: стаття («Літературно-критична діяльність Богдана Лепкого», «Бережанське віче», 18.10.1997; «Образотворча шевченкіана Богдана Лепкого», «Вільне життя», 13.03.2016); рецензія («В утвердженні імені і творчості», «Бережанське віче», 18.10.1997; ««Сотниківна» продовжує жити», «Свобода», 11.05.2012; «Нове слово про Богдана Лепкого», «Свобода», 02.11.2012) тощо.

У медіатекстах артикулюються лепкознавчі рефлексії в науковому, історико-літературному, суспільно-політичному напрямках.

В аналізованих газетах опубліковано чимало наукових статей, у яких досліджуються когнітивні аспекти текстів Богдана Лепкого, інтерпретуються моделі художнього мислення письменника. Задля розуміння естетичної концепції митця літературознавці застосовують нові підходи, зокрема культурну поетику, рецептивну історію та естетику, компаративний і наратологічний аналізи.

Основними об'єктами осмислення феномену Б. Лепкого в місцевій пресі є його світоглядні орієнтири, культурно-просвітницька й громадська діяльність, літературна та малярська спадщина як результат інтенцій художньої свідомості митця.

Проаналізувавши публікації про Б. Лепкого в газетах «Вільне життя», «Свобода» та «Бережанське віче», ми виокремили основні тематичні групи:

1. Роль письменника у суспільно-політичному та культурно-мистецькому процесах: «Лепкий і січове стрілецтво» («Бережанське віче», 6.09.1996); «Богдан Лепкий: роль у культурно-мистецькому процесі Бережанщини» («Бережанське віче», 26.10.2007); «Богдан Лепкий і театр» («Бережанське віче», 10.04.2009).

2. Дружні та творчі взаємини митця: «Богдан Лепкий і Михайло Коцюбинський» («Бережанське віче», 20.09.1996); «Іван Франко і Богдан Лепкий» («Бережанське віче», 11.09.1999); «Покутський велетень української прози: про взаємини Б. Лепкого та В. Стефаніка» («Бережанське віче», 26.05.2006); «До взаємин Лепкого з Липинським» («Бережанське віче», 23.03.2007).

3. Літературно-критичні оцінки творчості письменника: «Пісні Богдана Лепкого» («Вільне життя», 05.10.1991); «Різдвяна лірика Богдана Лепкого» («Свобода», 06.01.1993); «Різдвяні молитви у ліриці Б. Лепкого» («Свобода», 06.01.1994); «Літературно-критична діяльність Богдана Лепкого» («Бережанське віче», 18. 10. 1997); «Поезія Богдана Лепкого в Мілані» («Вільне життя», 09.04.2002); «Нове у лепкознавстві» («Бережанське віче», 19.11.2004); «Радість Великодня у ліриці» («Бережанське віче», 21.04.2006); «Невідомі

твори Богдана Лепкого» («Вільне життя», 08.12.2007); «Святошні мотиви Лепкого Богдана» («Вільне життя», 17.04.2009); «Друге народження «Сотниківни»: про збірку, об'єднану однойменним твором Б. Лепкого» («Свобода», 13.06.2012); «Нове слово про Богдана Лепкого» («Свобода», 02.11.2012); ««Тямлю, як на свята Великодні...»: доробок Б. Лепкого з Великоднього циклу» («Вільне життя», 10.04.2015).

4. Перекладацька діяльність: «Чудова мозаїка з бісеру і перлів»: про переклад «Слова о полку Ігоревім» Б. Лепким» («Бережанське віче», 18.10.1997).

5. Малярська спадщина: «Його манило малярство» («Вільне життя», 15.04.2016); «Багатство малярської спадщини Богдана Лепкого» («Бережанське віче», 11.11.2000).

6. Заснування та функціонування обласного літературно-просвітницького товариства імені Богдана Лепкого: «Товариство імені нашого земляка: В області зареєстровано літ.-просвітн. т-во ім. Б. Лепкого» («Свобода», 08.11.1994); «Десятиріччя товариства» («Вільне життя», 14.11.2004); «Щемливий клич його журавлів» («Свобода», 26.11.2004).

7. Відзначення ювілейних дат: «Я радію його поверненню: до 120-річчя від дня народження» («Свобода», 30.06.1992); «На Україну повернусь...» («Свобода», 20.10.1992); «Вертається син в Україну: на Бережанщині урочисто відзначили 125-ліття від дня народження Б. Лепкого» («Свобода», 28.10.1997); «Видатний дослідник та видавець: до 133 річниці від дня народження Б. Лепкого» («Бережанське віче», 18.11. 2005); «Лепківські дні на Тернопіллі: до 135-річчя від дня народження» («Вільне життя», 27.10.2007); «Лепківські дні — свято для тернополян: до 135-річчя від дня народження Б. Лепкого» («Свобода», 26.10.2007); «Вшанували лицаря духу і слова: львівські просвітяни відвідали лепківські місця на Бережанщині» («Свобода», 10.11.2007); «Ти невмирущим став» («Вільне життя», 04.11.2009).

Отже, осмислення творчості Богдана Лепкого в газетному дискурсі Тернопільщини проявляється у двох різновекторних інтенціях. З одного боку,

спрямованих на ретроспекцію, зумовлену підвищенням літературознавчого інтересу авторів публікацій щодо художнього стилю, жанрово-тематичних особливостей і основ поліфонічного мислення доби письменника. З іншого – інтроспекції, що віддзеркалює потребу в маніфестації його творчих інтенцій, експериментально-творчих практик, оригінально вираженого літературного досвіду, розуміння якого повинно відбуватися у далекій історичній перспективі.

Список використаної літератури

1. Бандурка І. «Не загине «в синіх хмарах слід по журавлях»». URL: <https://svoboda.te.ua/ne-zagyne-v-synih-hmarah-slid-po-zhuravlyah/>
2. Бідзіля Т. Увічнено спадщину Богдана Лепкого. URL: <https://svoboda.te.ua/uvichneno-spadschynu-bohdana-lepkoho/>
3. Білик Н. Богдан Лепкий: «Будучність наша... в нас самих, в наших душах і серцях». Кілька штрихів до портрета публіциста. *Бережанське віче*. 2012. 2 листопада. С. 4.
4. Білик Н. Казковий світ Богдана Лепкого. *Вільне життя*. 2012. 21 листопада. С. 11.
5. Гром'як Р. Літературно-критична діяльність Богдана Лепкого. *Бережанське віче*. 1997. 18 жовтня.
6. Лисяк П. Богдан Лепкий як громадянин. *Богдан Лепкий, 1972-1941: зб. у пошану пам'яті поета*. Краків; Львів: Українське видавництво, 1943. С. 43.
7. Смик Р. «Я радію його поверненню»: до 120-річчя від дня народження Б. Лепкого. *Свобода*. 1992. 30 червня. С. 7.
8. Ухман І. Великий галичанин в інтерпретації сучасного волинянина. *Свобода*. 2012. 2 листопада. С. 6.